

Una cohabitació improbable

Seria inexacte interpretar, d'entrada, els resultats del referèndum soviètic parlant de triomfs i de derrotes; de majories i de minories. Quaranta-vuit hores després de la votació, quan es van començar a conèixer els primers percentatges de l'escrutini, els soviètics del Departament d'Estat nord-americà van fer valoracions. I tenint en compte que els Estats Units és el país més interessat que no es produeixi una onada desestabilitzadora a la Unió Soviètica, cal no perdre de vista les conclusions dels experts de Washington quan van dir, textualment, que govern i oposició –Gorbatxov i Ieltsin– havien quedat en taules, virtualment empatats, i que aquest empat havia de ser valorat pels líders soviètics com una invitació al pacte i a la negociació.

El mateix dia, el diari *Financial Times* es despenjava amb un editorial que sintetitzava perfectament amb les primeres valoracions del Departament d'Estat. El diari britànic deia aproximadament que el referèndum del 17 de març podria ser un instrument democràtic molt valuós si el president soviètic i els seus opositors arribessin a interpretar-lo correctament: "El poble va votar per l'estabilitat –deia l'editorial– i el règim no pot imposar l'estabilitat amb repressió (...) Per tant cal fer el nou esforç pactista que necessita el país".

Des del punt de vista tècnic aquestes dues anàlisis són encertades: hi ha hagut, globalment, un vot d'equilibri i de moderació. D'una banda no es pot negar que la majoria dels votants soviètics –77% aproximadament– van dir que sí al projecte d'una URSS única, però renovada,

presentada per Gorbatxov amb el suport de tot l'aparell comunista. Però aquesta majoria no és ni de lluny una victòria, ni un xec en blanc plebiscitari per al president soviètic. Hi ha moltes ombres i matisos: les dues gran ciutats russes: Moscou i Leningrad, els dos grans nuclis progressistes, van dir un sí que superava per centèsimes la barrera psicològica electoral del 50%. I les altres dues grans ciutats –la russa Sverdlovsk i la ucraïnesa Kiev– van votar en contra del nou projecte federal soviètic. Cal tenir en compte, a més, el boicot seguit majoritàriament per la població a sis repúbliques: Estònia, Lituània, Geòrgia, Armènia i Moldàvia. La majoria del sí ha estat possible, doncs, gràcies a l'allau de participació i de vots afirmatius que han aportat Bielorússia i les repúbliques de l'Àsia Central, les més fidels al Kremlin.

Així mateix, cal no perdre de vista que també s'ha arribat a la majoria gràcies a una campanya electoral on faltaven moltes garanties democràtiques: la televisió central soviètica va fer una propaganda descarada a favor del sí; només s'entrevistaven personatges que deien sí, i molts periodistes van tornar a saber el que era la censura, exercida des de foscos despatxos, per funcionaris jubilats del KGB. A les parets d'alguns passadissos i sales de la gran central televisiva d'Ostaninko es podien veure textos censurats que alguns professionals van tenir la gosadia d'ensenyar i de denunciar. El periodista Iuri Rostov, director i presentador d'un dels informatius més populars per la seva objectivitat va dimitir i va dir els motius: censura constant als seus comentaris i impossibilitat de poder informar de la campanya de l'oposició. El que feien i deien Boris Ieltsin i la Coalició Rússia Democràtica o el moviment i partits nacionalistes de les altres repúbli-

ques era simplement una qüestió prohibida.

Amb tot, al territori de la Federació Russa, on es cou la gran lluita pel poder, la coalició que encapçala Ieltsin va aconseguir que un 74% dels votants diguessin que sí al projecte d'esmena constitucional que preveu l'elecció del president rus per sufragi universal. I a Moscou, més del 80% dels vots van donar suport a l'elecció directa de l'alcalde.

Hi ha, doncs, un 77 % (Gorbatxov) contra un 71 % (Ieltsin) que, sobreposats, donen aquest vot d'equilibri, d'estabilitat i de necessitat de pacte. Pactar, per exemple, la puja de preus que comença a l'abril i que podria provocar esclats imprevisibles: la carn pujarà el 200%, la llet el 130% i el pa costarà gairebé tres vegades més. Tot això en un clima de malestar social en el qual la vaga dels miners és només la punta de l'iceberg. Una lectura intel·ligent dels resultats convida, doncs, a la negociació i fins i tot a una mena de "cohabitació" en versió soviètica.

Si s'hi arribarà o no a aquesta cohabitació, que allunyaria de moment la confrontació, no depèn tant de la voluntat de Gorbatxov i de Ieltsin com de la, diguem-ne, *disponibilitat* de la *nomenklatura* i de la tecnocràcia comunistes vinculades a l'anomenat complex militar industrial. Ells són ara els que manen.

Llibert Ferri